

Korkein hallinto-oikeus
Pl 180, 00131 Helsinki
korkein.hallinto-oikeus@oikeus.fi

Valittajat

Eurajoen vesiensuojeluyhdistys ry
Karvarinkuja 7
27400 Kiukainen

Suomen luonnonsuojeluliitto Satakunnan piiri ry
Otavankatu 5
28100 Pori

Asia:

Vaasan hallinto-oikeuden 30.12.2021 antamat päätökset

21/0155/3,

21/0156/3 ja

21/0157/3,

joilla se suurimmaksi osaksi pysytti Etelä-Suomen aluehallintoviraston 12.12.2019 antamat päätökset

nro 491/2019

nro 490/2019 ja

nro 489/2019.

Selvitys valitusoikeudesta

Eurajoen vesiensuojeluyhdistys ry:n ja Suomen luonnonsuojeluliiton Satakunnan piiri ry:n sääntöjen mukaan yhdistysten tarkoituksena on luonnon- ja ympäristösuojelu yhdistysten toimialueilla.

Vaatimukset

1. Vaadimme, että korkein hallinto-oikeus myöntää asiassa valituslupan ja kumoaa Etelä-Suomen aluehallintoviraston päätökset 12.12.2019 **nro 491/2019, nro 490/2019 ja nro 489/2019** lainvastaisina.

Hallinto-oikeuden päätökset ovat lainvastaisia valituksessa esitetyin perustein, joten haemme asiassa lain oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (809/2019) 110 §:n mukaisesti valituslupaa korkeimman hallinto-oikeudelta lain 111 §:n 1 ja 2 momenttien perusteella. Katsomme, että hallinto-oikeuden päätökset ovat lainvastaisia ja päätökset tärkeätä saattaa korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi lain soveltamisen kannalta muita samanlaisia tapauksia ja oikeuskäytännön yhtenäisyyden takia. Asian saattaminen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi on myös tärkeää asiassa tapahtuneen ilmeisen lainsoveltamisvirheen vuoksi.

2. Katselmuksen suorittamista joken kohdistuvien puhdistamoiden yhteisvaikutusten ja häiriötilanteiden todentamiseksi.
3. Lisäksi vaadimme aiheettomien oikeudenkäyntimaksujen korvaamista valittajille.

Valitusluvan ja valituksen perusteet

Toistamme hallinto-oikeuden valituksissa esitetyt valituksen perusteet ja lisäksi tarkistamme valituksen perusteita seuraavin osin.

Yksityiskohtaiset perusteet

1. Puutteelliset selvitykset

Asiassa ei ole selvitetty riittävällä tavalla jätevesien purkamisen vaikutusta EU:n vesipolitiikan puitedirektiivissä (2006/60/EY) ja EU-oikeuden soveltamiskäytännössä vahvistetulla tavalla. Luvan mukainen toiminta johtaisi vesipuitedirektiivissä kiellettyyn vesimuodostuman tilaluokan alenemiseen, sillä jätevesien luvan mukainen päästäminen vaikuttaisi heikentävästi pohjaeliöiden biologiseen tilaan.

Lupapäätöksessä ei ole selvitetty riittävällä tavalla jätevesien aiheuttaman pistekuormituksen vaikutusta yhdessä taustakuormituksen kanssa esimerkiksi simpukoiden menestymiseen Eurajoessa. Lupapäätös perustuu puutteelliseen tietoon pohjaeliöiden tilasta. Simpukkatutkimukset osoittavat, että tämänhetkinen jätevesien päästäminen heikentää simpukoiden elinmahdollisuuksia Eurajoessa niin, että vesimuodostumassa estyy tai todennäköisesti vaarantuu vesipuitedirektiivin mukainen tilaluokituksen saavuttaminen kaikilta osin.

Valituksen liitteenä on neljä simpukkatutkimusta Eurajoesta. Tutkimukset on tehty vuosina 2014 - 2021. Tutkimusalueet ulottuvat Eurajoen luusuasta n. 40 km alavirtaan Eurajoen kuntakeskukseen. Simpukoita esiintyi tutkimuspisteissä poikkeuksellisen vähälukuisesti lukuun ottamatta Eurajoen luusuaa. Suuresta osasta pisteitä niitä ei esiintynyt lainkaan. Poikkeuksena oli ainoastaan luusuan tutkimuspiste, jossa simpukoita esiintyi sekä laji- että yksilömääräisesti runsaasti. Tutkimustulokset edellyttävät Eurajoen biologisten tekijöiden lisätutkimusta ja sen tilaluokituksen korjaamista. Tätä puoltaa myös simpukoiden keskeinen asema vesiekosysteemissä. Simpukat ovat pohjaeläinten valtaryhmä ja niitä käytetään myös bioindikaattoreina.

https://itameri.fi/fi-FI/Luonto_ja_sen_muutos/Itameren_tila/Haitalliset_aineet/Bioindikaattorit

<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/135593/Vesi-%20ja%20ymp%C3%A4rist%C3%B6hallinnon%20julkaisuja%207.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

EU-tuomioistuimen tuomio C-535/18 28.5.2020 on tarkentanut Weser-tuomion soveltamisen tulkintaa tilan heikkenemisen laajuuden tutkimusvaatimuksista vesimuodostuman sisällä. Ratkaisun kohdan 119 mukaan Direktiivin 2000/60 4 artiklan 1 kohdan b alakohdan i alakohtaa on tulkittava siten, että pohjavesimuodostuman kemiallisen tilan huononemisenä hankkeen vuoksi on pidettävä yhtäältä ainakin yhden direktiivin 2006/118 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua laatunormin rikkomista tai siinä tarkoitettua raja-arvon ylittymistä ja toisaalta jonkun pilaavan aineen pitoisuuden ennakoitavissa olevaa lisääntymistä silloin, kun sille vahvistettu raja-arvo on jo ylittynyt. Kullakin seurantapaikalla mitatut arvot on otettava huomioon erikseen. Saman ratkaisun 94 kohdan mukaan samat periaatteet määrittävät veden ”tilan huononemisen” käsitteen ulottuvuuden siitä riippumatta onko kyse pinta- vai pohjavedestä, joten ratkaisuohe soveltuu myös Eurajoen pintavesiä koskevaan tilanteeseen, vaikka ratkaisun perusteena on pohjaveden pilaamistilanne.

EU-tuomioistuimen ratkaisun C-535/18 huomioiminen edellyttää, että Eurajoen yläosan ja alaosan vesimuodostuman kullakin seurantapaikalla saavutetaan tilaluokitustavoitteet erikseen, jotta voidaan varmistua varovaisuusperiaatteen mukaisesti, ettei yhdelläkään seurantapaikalla tapahdu vesipuitedirektiivissä ja ympäristönsuojelulaissa kiellettyä vesien tilan heikkenemistä. Katsomme, että hallinto-oikeuden päätös on vesimuodostumien sisällä kielletyn vesien tilan heikentymistä koskevan oikeuskäytännön EU-tuomioistuin vesipuitedirektiivin vastainen.

Valituksia koskevissa päätöksissä hallinto-oikeus toteaa, että:

”asiassa saadun selvityksen perusteella syynä Eurajoen yläosan ja alaosan vesimuodostumien tyydyttävään ekologiseen tilaluokkaan on ennen kaikkea vesistö rakentamisesta johtuva hydrologis-morfologinen tila. Puhdistamon toiminnalla on vaikutuksia vesimuodostumien biologiseen ja fyysikaalis-kemialliseen tilaan, joka on Eurajoen yläosan ja alaosan vesimuodostumissa hyvä.”

Hallinto-oikeuden päätös perustuu valituksessa osoitetuin tavoin puutteelliseen selvitykseen pohjaeläimistön, kuten simpukoiden tilasta, joten hallinto-oikeuden esittämä arvio puhdistamoiden vaikutuksista on jäänyt selvittämättä ympäristönsuojelulaissa tarkoitetulla tavalla. Edellisestä seuraa, että hallinto-oikeuden päätösten mukaisesta toiminnasta voi aiheutua merkittävää ympäristönsuojelulaissa kiellettyä ympäristön pilaamista.

2. Puhdistamoiden yhteisvaikutukset ja häiriötilanteet

Hallinto-oikeuden päätöksissä ei ollut riittävästi huomioitu jokeen kohdistuvia puhdistamoiden yhteisvaikutuksia ja häiriötilanteita. Niillä on vaikutusta joen ekologiseen tilan heikkenemiseen. Puhdistamoiden pistekuormituksen ja hajakuormituksen yhteisvaikutusta joen ekologiseen tilaan ei myös ole hallinto-oikeuden päätöksessä riittävästi huomioitu.

Bakteerikuormitus

Eurajoessa havaittiin vuonna 2021 kaksi merkittävämpää bakteerikuormitusta. Toinen oli heti alkuvuodesta ja toinen havaittiin elokuun ja lokakuun välisenä aikana. Kohonneet bakteeripitoisuudet selittyivät osin viemäri vuodoilla. Viemäriverkosto on mainittu erikseen JVP:n ympäristöluvassa (lupamääräys 4.a).

Valituksen liitteenä on velvoitetarkkailutuloksia ja muita tiedostoja, jotka täsmentävät havaittuja bakteerikuormituksia.

Eurajoen lokakuun velvoitetarkkailun yhteydessä tehtiin Ahmasojan bakteerinäytteille alkuperäanalyysit. Ne tehtiin THL:n laboratoriossa. Tulosten mukaan osa bakteereista oli peräisin ihmisen ulosteista ja yhdyskuntajätevesistä. Valittajien tietojen mukaan tämä osa Eurajoen bakteerikuormituksesta voi olla peräisin joko viemäriverkoston ulkopuolisesta haja-asutuksesta tai viemäri vuodoista. Tähän viittaavat myös elokuussa otettujen bakteerinäytteiden tulokset.

Eurajoen elokuun velvoitetarkkailujen yhteydessä todetut korkeat bakteeripitoisuudet johtivat joen kasteluvesi- ja uimakieltoon. VARELY tiedotti, että kuormitus oli peräisin kananlannan peltolevityksestä (Varsinais-Suomen ely tiedottaa Eurajoen bakteeri päästöt: Eurajoen bakteerit ovat peräisin pelloille levitetystä lannasta (Varsinais-Suomi, Satakunta). (23.8.2021 16:05:30 EEST ELY-keskukset). Myöhemmin lokakuussa ELY joutui tarkistamaan kantaansa. Ainakin osan bakteerikuormasta täytyi olla peräisin viemäriverkoston ulkopuolisesta haja-asutuksen jätevesistä

tai viemärivuodoista. Tähän viittasivat erityisesti Eurajoen latvavedestä Kauttualta ja Ahmasojasta saadut bakteerinäytetulokset. Myös Etelä-Satakunnan ympäristötoimisto julkaisi asiasta kaksi raporttia.

Vuoden 2021 alussa havaittiin Eurajoen velvoitetarkkailussa kohonneita bakteeripitoisuuksia (Lounais-Suomen vesi- ja ympäristötutkimus Oy, JVP-Eura Oy Jaksoraportit 1 ja 2 -2021). Euran vesilaitos löysi bakteeripitoisuuksia selvittäessään kaksi viemärivuotoa. Lopullinen syy kohonneille bakteeripitoisuuksille jäi selvittämättä.

Lämpökuormitus

Kaikki valituksen alaiset puhdistamot aiheuttavat Eurajokeen lämpökuormitusta yhdessä muiden lämpökuormittajien kanssa. Valittajien tiedossa on viime vuoden hellejakson aikana tapahtuneita kalakuolemia Kauttuan taimenpopulaatiossa. Vaikka puhdistamot eivät olleet suoranaisesti näiden kuolemien aiheuttajia, tapahtunut paljastaa, että lämpökuorma on todellinen uhka joen eliöyhteisölle.

<https://yle.fi/uutiset/3-12027231>

Puhdistamoiden jätevesi on merkittävä tekijä Eurajoen lämpökuorman yhteisvaikutuksessa. Kalakuolemariskiä taas lisäävät jätevesien aiheuttama hapenkulutus ja muut yhteisvaikutustekijät. Valittajat haluavat selvittää, onko VaHo päätöksessään riittävästi huomioinut jätevedenpuhdistamoiden lämpökuorman yhteisvaikutusta vastaanottavaan vesistöön ja muita jätevesien riskitekijöitä, jotka voivat olla osatekijöitä kalakuolemiin.

Alivirtaamatilanteet

Eurajoen alivirtaamatilanteet ovat pienivirtaamaisen joen ekologisen tilan kannalta kriittisimmät. ”Hallinto-oikeus toteaa, että kausiluonteinen ja erityisesti vastaanottavan vesistön alivirtaamakauteen ajoittuva kuormitus soveltuu huonosti Eurajokeen, joka ajoittain kärsii selvästä veden vähydestä. Jätevesien riittävästä laimentumis- ja sekoittumisolosuhteista ei voida varmistua kaikissa tilanteissa.” (Apetit -päätös 21/0156/3, s. 38) Siksi hallinto-oikeus muutti aluehallintoviraston Apetit Ruoka Oy:n päätöksen lupamääräystä 4.b.

Alivirtaama-ajan kuormitustilanne kärjistyy edelleen puhdistamoiden yhteisvaikutuksen ja häiriötilanteiden tuloksena. Valittajat haluavat selvittää, ovatko Apetit Oy:lle asetetut lisävelvoitteet riittävät ja onko kaikkien puhdistamoiden lupapäätöksissä otettu riittävästi huomioon niiden yhteisvaikutus ja häiriötilanteet joen alivirtaamatilanteessa.

3. Lupa osittain vanhentunut

JVP -Eura Oy:n ympäristölupa sisältää kemikaalin Bisfenol A:n tavoitearvon, vaikka Jujo Thermal Oy on luopunut kyseisen kemikaalin käytöstä ja siirtynyt käyttämään sitä korvaavaa kemikaalia bisfenoli S.

Bisfenoli S (BPS) on bisfenoli A:ta (BPA) korvaava aine. Ne ovat rakenteellisesti samankaltaisia, ja niillä on myös samantyyppisiä haittavaikutuksia kuten lisääntymistoksisuus, neurotoksisuus ja hormonihäiriövaikutukset. BPS:n tiedetään olevan ympäristölle haitallinen aine, joka mm. vesiekosysteemissä vaikuttaa hormonihäiriöinä.

Tutkijoiden keskuudessa on arveltu, että BPS ei ole turvallisempi aine kuin BPA. On myös esitetty että BPS:llä olisi sydän- ja verisuonitautien riskiä lisäävä vaikutus.

Lupapäätöksen bisfenoli A -määräyksen oikeellisuus on selvitettävä. Vaasan hallinto-oikeuden päätöksen oikeudellisessa arvioissa todetaan *"Hallinto-oikeus toteaa ympäristönsuojelulain 46 (53) 39 §:ään viitaten, että hakemuksessa esitettävien tietojen ajantasaisuudesta vastaa ennen kaikkea hakija. Lisäksi kysymyksessä on tavoitearvo."* Päätöksen mukaan bisfenoli S:lle saataisiin lupa- tai tavoitearvo JVP:n selvityksen jälkeen eli aikaisintaan kuuden vuoden päästä. Valittajat haluavat selvittää, onko VaHO:n tulkinta laista oikea.

[Acute toxicity, teratogenic, and estrogenic effects of bisphenol A and its alternative replacements bisphenol S, bisphenol F, and bisphenol AF in zebrafish embryo...](#)

[The occurrence, potential toxicity, and toxicity mechanism of bisphenol S, a substitute of bisphenol A: a critical review of recent progress](#)

[Acute toxicity, mutagenicity, and estrogenicity of bisphenol-A and other bisphenols](#)

[Cardiovascular toxicity and mechanism of bisphenol A and emerging risk of bisphenol S](#)

4. Katselmuksen suorittaminen

Hallinto-oikeuden päätöksissä ei oltu riittävästi huomioitu jokeen kohdistuvia puhdistamoiden yhteisvaikutuksia ja häiriötilanteita, joten korkeimman hallinto-oikeuden tulisi suorittaa katselmus Eurajoen yläosan ja alaosan vesimuodostelman tärkeimmillä paikoilla, joilla on havaittu häiriöalavirtaamatilanteita. Hallinto-oikeuden päätöksissä edellä mainitut tilanteet ovat puutteellisesti selvitetty ja huomioitu.

Yhteenveto

Valittajat katsovat, että asian käsittelyn kannalta paikan päälle tehty katselmus olisi perusteltu. Sitä puoltavat muun muassa Eurajoen alivirtaamatilanteet ja puhdistamoiden saneeraukset. Pyhäjärvisseudun voimakkaasti kehittyvä teollisuus ja alueen laajeneva viemäriverkosto luovat haasteita laitosten puhdistuskapasiteeteille. Viemäriverkostojen laajentamisen myötä Eurajokeen johdetaan puhdistettuja jätevesiä yhä laajenevalta alueelta myös naapurikunnista ja -maakunnasta.

Valituksessa esitetyin perustein hallinto-oikeuden päätökset tulisi hylätä ympäristönsuojelulain ja vesipuitedirektiivin vastaisina.

Liitteet

Vaasan hallinto-oikeuden päätökset 3 kpl.
Eurajoen bakteerikuormitustiedostot 5 kpl
Eurajoen simpukkaselvitykset 4 kpl

Eurassa 7. helmikuuta 2022

Eurajoen vesiensuojeluyhdistys ry hallituksen puolesta.
Seppo Varjonen
puheenjohtaja

Jari Lainio
varapuheenjohtaja

Suomen luonnonsuojeluliitto Satakunnan piiri ry hallituksen puolesta
Ilpo Koppinen
puheenjohtaja

Karri Jutila
aluesihtööri

Yhteystiedot:

Suomen luonnonsuojeluliiton Satakunnan piiri
aluesihtööri Karri Jutila
Otavankatu 5, Pori 28100
puh. 0440-211 838
sähköposti satakunta@sll.fi